

Sve obavijesti o ovim pravilima treba davati pismeno i poslati poštom ili ostaviti na mjestu, gdje osoba, firma ili društvo, kojima su adresirane, imaju ili se može, prema odredbama ugovora, smatrati da imaju poslovno sjedište, i smatrat će se, da su te obavijesti primljene najkasnije 24 sata nakon što su na takav način poslane ili ostavljene.

NAPOMENA NA SADRŽAJ UVJETA I PRAVILA

Uvjeti i pravila koja objavljujemo, zaslužuju poseban interes zbog vanredne složenosti pravnih odnosa, koje obuhvaćaju. Ekonomska je pretpostavka ugovora, da će kupac po odredbama istoga ugovora preprodati kupljenu robu djelomično ili u cijelosti neodređenom broju drugih kupaca, a ovi trećima i t. d. Zato taj ugovor u stvari predstavlja neku vrstu okvirnog sporazuma, koji sadrži odredbe, koje se tiču i niza budućih prodavalaca i kupaca, premda oni nisu ugovorne stranke iz ovoga ugovora. Prednost takvog načina ugovaranja jest u tome, što se njime stvara jedinstveni ugovorni režim za ogromne partije robe, za koje se originarno zaključuje samo jedan ugovor, a koje dolaze do posljednjeg kupca kroz niz kupoprodaja, za koje vrijedi režim originalnog ugovora.

Osobit interes pobudjuju klauzule o arbitraži, prema kojima odluka o sporu između dvije stranke stvara prejudic za druge stranke, koje su sudjelovale u ugovornom nizu, pa bi se na temelju ugovora mogle pojaviti pred arbitražom kao kupci ili prodavaoci, već prema slučaju.

Ugovor je u engleskom originalu pisan vrlo teško razumljivim izrazima, koji su gotovo neprevedivi na naš jezik, to više, što se ti izrazi mogu sinonimno upotrebiti za više značenja. Osobitu je teškoću predstavljao prijevod izraza (toč. 1.) "appropriation" (notice of appropriation), za koji

je jezično najbliži naš izraz "prisvojenje", no taj izraz ima u našem jeziku bitno različit sadržaj od onoga, koji se s obzirom na odredbe ugovora pojmovno može pridati spomenutom engleskom terminu. Sadržajno bi prijevod termina "notice of appropriation" imao glasiti "obavijest o prisvojenju" u smislu upute, kako, t. j. za pokriće kojeg ugovora, ima primalac robe da "prisvoji", t. j. da uračuna, odnosno da namiri ukrcaj, o kome se daje obavijest. Sadržaj termina upućuje dakle na to, da se radi o obavijesti o namjeni izvršenog ukrcaja. Zbog toga je kao adekvatni izraz našega jezika upotrebljen za taj termin izraz "opredjeljenje".

Ukrcaj, o kojem se govori u toč. 3, jest onaj ukrcaj, koji se vrši na jednom brodu. U ovim slučajevima uvjeti odredjuju, da će se svaki takav ukrcaj smatrati kao poseban ugovor. Na pr. ugovorena je količina od 100.000 tona žitarica. Ova količina može biti ukrcana u desetak brodova. S obzirom na odredbu uvjeta, da se svaki ukrcaj smatra posebnim ugovorom, znači, da roba ukrcana na jednom brodu predstavlja samostalnu pravnu cjelinu. Iz toga proizlaze veoma važne praktične posljedice. Tako na pr. manjak iz jednoga broda ne može se kompenzirati viškom iz drugoga, zastarni rokovi teku posebno za svaki brod, i t. d. Ovo je stanovište shvatljivo radi toga, što se pretpostavlja, da će pojedine partije robe samostalno cirkulirati u prometu. Roba ukrcana na jednom brodu čini jedinstvenu cjelinu, bez obzira na broj izdatih teretnica. Pojedine teretnice predstavljat će samostalnu pravnu cjelinu samo u pogledu datuma obavijesti o opredjeljenju. Tako na pr. ako je ugovoreno, da će neka količina robe biti isporučena određenog dana, tada će se smatrati, da je dobava na vrijeme izvršena, ako je odnosnog dana ukrcana na brod i izdata

teretnica na tu količinu robe, bez obzira na to, što je brođ eventualno i dalje boravio u luci zbog ukrcaja drugih partija robe.

Izraz "shipment" uvijek je preveden izrazom ukrcaj, premda se on sinonimno upotrebljava i u smislu otpreme, isporuke i sl.

Ugovor je zaključen po uvjetima Rye Terms, koji se utovorom određuje ovako:

"Odgovara se za stanje robe o prispjeću (uz uvjet, da se priznaju sva oštećenja žita nastala na zemlji, u okviru prosječnog kvaliteta za odnosnu žetvu. Zbog lake suhe upale, koja ne oštećuje žito, ne može se staviti prigovor, ali oštećenje, nastalo morskom vodom ili inače, mora biti prihvaćeno od strane kupca uz bonifikaciju za smanjenje vrijednostim (osim za već spomenuta oštećenja na zemlji), koja (bonifikacija) će se izračunati u postotku ugovorene cijene, koji će odrediti Arbitraža u Londonu u skladu s propisima o arbitraži, sadržanima u ovom ugovoru. Uzorci treba da budu vadjeni i pečaćeni u luci ukrcaja zajednički od agenata krcatelja i posjednika teretnice ili naloga za izručenje".

Smisao je te klauzule, da se kvalitet robe utvrđuje u času iskrcaja na odredištu, ali kupac nije ovlašten da odbije primitak robe, ako je stigla oštećena od morskog vođe ili inače, nego ima samo pravo da zahtijeva bonifikaciju za manju vrijednost. Međutim, ako se radi o oštećenjima na zemlji, dakle o oštećenjima nastalim prije ukrcaja, a koja se ne priznaju u okviru prosječno dobrog kvaliteta, ili ako je roba inače oštećena (na pr. klijava), kupac je nije dužan primiti, pa ni uz bonifikaciju, nego je može staviti na raspolaganje. Ugovor je interesantan i zbog toga, što bez obzira na to da li će stranke izabrati uvjete FOB ili CIF, propisuje, da će kvalitativna predaja biti izvršena tek na odredištu.

B.J., S.B., Z.R.